

Štajerc izhaja vsaki petek, datiran z dnevom naslednje nedelje. Naročna velja za Avstrijo: za celo leto 3 krone, za pol in četrt leta razmerno; za Ogrsko 4 K 50 vin, za celo leto; za Nemčijo stane za celo leto 5 krov, za Ameriko pa 6 krov; za drugo inozemstvo se računi naročnino z ozirom na visokost poštnine. Naročnino je plačati naprej. Posamezne štev. seprodajo po štev. Uredništvo in upravništvo se nahaja v Ptiju, gledališko poslopje štev. 3.

Dopisi dobrodošli in se sprejemajo zastonj, ali rokopise se ne vrča. Uredniški zaključek je vsak torek zvečer.

Za oznanila uredništvo ni odgovorno. Cena oznanil (inseratov) je za celo stran K 80, za $\frac{1}{2}$ strani K 40, za $\frac{1}{4}$ strani K 20, za $\frac{1}{8}$ strani K 10, za $\frac{1}{16}$ strani K 5, za $\frac{1}{32}$ strani K 2,50, za $\frac{1}{64}$ strani K 1. — Pri večkratnem oznanilu se cena primerno zniža.

Štev. 20.

V Ptju v nedeljo dne 19. maja 1912.

XIII. letnik.

Nevarnost vojske.

O tej stvari priobčuje list „Od. R.“ zanimivi članek, kateremu hočemo par značilnih točk posneti:

Danes gleda ves svet na bojišče v Tripolisu in v Egejskem morju, kakor je gledal pred par leti na napad Burov po Angležih, ki so bili diamantov lačni. Marsikdo se tudi danes čudi, da držijo druge države tudi zdaj puško ob nogi. Gotovo je opravičeno, da noče nobena država velikansko odgovornost prevzeti, da se prične svetovna vojska z neprečenljivimi posledicami. Ali je človek še tako za mir navdušen, mora v času, ko je vojska že pričela, prehude posledice in lastno oškodovanje preprečiti.

Nemčija n. p. je proglašala popolno nevtralnost (to je brezstransko stališče, da se torej ne zavzema ne za eno ne za drugo v vojski stoječo državo). In vendar so najvažnejši svetovni interesi Nemčije v nevarnosti! Vzdržanje Turčije smatra nemška politika že skozi 20 let kot glavno svojo skrb; a danes je obstoj Turčije v veliki nevarnosti. Prav dobro se vidi, da so se že našli sodruži, ki bi radi Turčijo razdelili. A najmogočnejši med njimi (Rus) še nima noža nabrušenega. To je edini vzrok, zakaj se še čaka. Ali bode to še dolgo trpe? Turčija ne sme nobene mošamedanske pokrajine proč dati, kajti drugače bi se od Angležev nahujskani Arabci gotovo upri. Italija zopet ne more od vojske odnehati, ker je že potom postave Tripolis za „svojo“ pokrajino proglašila. To razmerje se ne more dolgo vzdržati. Zato bode nakrat neki tretji na Turčijo pritisnil, oziroma jo napadel.

Diplomati so v tem oziru v grozni zmesnjavi; zato smo pač tudi vsak lajik svoje ravno takopravljeno mnenje imeti. Kolikor se more to presoditi, je položaj sledič:

Prvo zmesnjavo napravila bode Rusija, ker vkljub slabem oboroženju ne more več čakati. Rusiji bodo sledili vsi njeni pristaši na Balkanu in takoj se bode veliki ples tam dolj pričel. Avstrija seveda tudi ne

bode mogla čakati in se bode moral obrniti proti vsem sovražnikom Turčije. Tako se bode pojavit zopet položaj, ki smo ga imeli leta 1809: Avstrija v nasprotju z Rusijo, Italijo in malim balkanskim državam. Ali sedaj sledi iz tega položaja vojska. V slučaju vojske pa bi morala Nemčija takoj za Avstrijo nastopiti. To bi bil seveda zopet signal, da udarijo Francozi in — svetovna vojska bi pričela. To svetovno vojsko pa želi Angleška že davno, ker hoče, da bi se njeni tekmovalci v medsebojnem boju izkravaveli. Nemčija bode imela na vse strani dosti opraviti. Angleška mornarica bode v zadnjem hipu nastopila. In po grozni vojski bode bržkone Anglia edina neprizadeta, ki bode drugim državam potem zapovedovala.

Ali res vlade te velikanske nevarnosti ne vidijo? Rusija nabira v Aziji in na vzhodnem jugu vojake. Francoski vojni minister inšpicira vzhodno mejo. Anglija ima svojo mornarico v severnem morju grozno razvito. Kaj naj pride?

In Avstrija ter Nemčija proglašata nevtralnost. Ali je to mogoče? Ali morajo narodi toliko časa čakati, da se podre hiša nad njih glavo?

Treba se je pripravljati! Avstrijska in nemška diplomacija mora laško-turški vojski konec napraviti, Turčiji njeno posest zasiguriti in jo v svojo zvezo pridobiti. Tudi Rusom sovražno Rumunsko je treba pridobiti. Potem morajo nevarne balkanske državice mirovati. V tej zvezzi bi se lahko tudi balkansko vprašanje rešilo. In teh zaveznikov ne bi mogel nikdo premagati.

MOJA STARÁ

Izkupna me uči, da rabim za negovanje moje kože le Stecken-pferd-lilijino-mlečno milo od tvrdke Bergmann & Co., Litschen a/E. Kos za 80 h se dobri povsod 229

Politični pregled.

Občinske volitve na Dunaju, o katerih kričijo tudi slovensko-klerikalni listi na vse pre-

so bili že v sladkem spanju, so le v nočnih oblačilih iz svojih celic, iskali in klicali po rešitvi in vse je bilo že prepozno. Ako ravno je bil ta najmodernejši parnik opremljen z največjim lisponem in dragoceno opravo, manjkalo je pa ravno najvažnejšega in sicer za toliko potnikov dovolj rešilači čolnov; bilo jih je samo 13 in od teh sta se dva kmalu z ljudnu prevrnila. Častniki so bili prisiljeni se postaviti s samoksemi med obupano ljudstvo, da je bilo mogoče spraviti najprvo žene in otroke v rešilne čolne. Teh žalostnih prizorov, ki so se odigravali pred potopom in smrtnem strahu objela z mrzlimi penecimi valovi ter jih pokopalca 2 milij v globoki morski grob, ali po našej meri dobre pol ure hoda*) Naše mesto Milwaukee je bilo tudi prizadeto z žrtvami, ob enem pa tudi z takimi, ki so bili rešeni in le-ti nam pripovedujejo najžalostnejše dogodke. Tudi tukaj so se

*) Sicer je imel parnik brezčinski brzjav, ki se je pa hitro poskodoval, kakor tudi parna moč za brizganje za hitro pomoci od drugih na morju se nahajajočih parnikov, je dobil le edini parnik „Carpatica“ brezčinske klase na pomot, bil pa je 500 milij dalec ter še le 4 ure po potopu ob prvem jutranjem svetu dospel na mesto nevre ter rešil iz čolnov prežive potnike in jih prilejal v Novi York.

tege, da pomenijo „velikansko zmago“ klerikalcev, so končale vsled raztrešenosti protiklerikalnih volilcev precej žalostno. Izvoljenih je namreč 132 klerikalcev, 20 liberalcev in 10 socialistov. Vkljub temu se tudi na Dunaju kaže, da nasilni klerikalizem nazaduje.

Laški vohuni. Na Gorenjskem so zapri tri italijanske špijone, dva oficirja in enega krčmarja iz Cividale. Vohunili so okoli novih železnic čez Karavanke. Dyema vohunoma se je posrečilo v pravem času pobegniti.

Umrl je nahitro eden najpomembnejših mož izmed nemških politikov, dr. Karl pl. Chiari.

Monopol na užgalice se v naši državi baje ne bode uresničil. Ali na kak drugi način bode vrla gotovo porabo užgalic občadačila.

Danski kralj umrl. Nahipno je umrl v Hamburgu danski kralj Friderik VIII.; zadela ga je sršna kap. Kralj je bil pri svojih podanikih kar kor tudi v drugih državah vsled svoje prijaznosti in miroljubnosti jako priljubljen. Na prestol Danske je prišel l. 1906 po smrti svojega očeta Kristjana X. Rojen je bil pokojni kralj l. 1843 v Kopenhagnu. L. 1864 se je udeležil kot lajtnant danske vojske v severnem Jütlandu. Leta 1869 se je poročil s princesino Loviso, hčerko švedskega kralja Karla XV. Iz tega zakona je izviralo 4 sinov: prestolonaslednik Kristijan, ki je postal zdaj kralj kot Kristijan X.; Hakon VII., ki je norveški kralj; Harald in Gustav; poleg tega ima pokojni kralj še štiri hčerke.

Island brez alkohola. V Islandu se je potom postavate prepovedalo alkohol. Strogo prepovedan je uvoz tekočin z $2\frac{1}{4}\%$ alkohola. Uvoz za industrijo in medicino potrebrega alkohola je pod strogi nadzorstvom. Vino dobijo le duchovniki za sv. obhajilo. Apotekarji in zdravniki smejo oddajati alkohol le proti receptu. Do novega leta 1915 ne sme noben troyvec in krčmar več opojnih pičaj prodajati. Islandska je prva država, v kateri se je alkohol prepovedal.

Marokko. Kakor znano, si je prisvojila Francoska vpliv in nadvlado v afričanski provinci Marokku. A doslej s to pridobitijo ni dosegla posebnega veselja. Mnogo plemen domačinov se

izkazale nekatere srčne žene z zakonsko ljubezenjo, da so rajši v oklepnu svojih mož šle v smrt, kakor pa vidi, da može utoniti, a sebe rešene. Iz našega mesta bili so oče, mati in hčer; mati in hčer bi bili lahko rešeni, a za moža ni bilo prostora; oče je prosil hčerko in ženo, da se naj rešita, žena se je pa oklenila moža: s teboj živeti ali pa s teboj umrijeti; oba sta poskusila pregoroviti in rešiti hčer, pa tudi je ni bilo mogoče z očetom in materjo razstaviti: hočem rajši umrijeti; oklenjeni vsi trije so se potem pogreznili in utonili. A ne samo ta slučaj, le dosti žen in otrok ni zapustilo in rajši v hladni morski grob šlo, kak pa bili raztrgani na tak žalostni način. Štiri ure pozneje, ko se je zgodila nesreča, začel se je parnik potapati, nakar je godba svirala »mornarsko himno« ali »nadgrobenico«, in med strašnimi eksplozijami parnih kotlov, treskanjem valov, in obupnem kriku potnikov objelo je pologama morje svoje žrtve. Oni, ki so bili v rešilnih čolnih ter gledali strašni prizor, pripovedujejo, da se je slišal krik med šumom v vodi iz celic potapljače ladje. Dragi bralec! Predstavljam ti sedaj, koliko srca, koliko družin je prizadeti, otroki izgubili so svoje starše, starši nasprotno svoje sinove, kateri so bili edina podpora. Izseljenici, ki so šli iskat sreče in kruha za se in za svojo doma ostavljeno družino, končali so svoje življenje, vse je izginilo v vodi, ves up, vsa pomoč in streča tega sveta

Iz Amerike.

(Izvirni dopis).

Wilkau Vis. 28. aprila. Sev. Amerika.

Kdor moliti ne zna, naj se na morje poda Ta rek se je kot prava resnica izkazal v največji ob nem naj-žalostnejši nesreči, ki se je pripetila na velikem oceanu. Ponosni novi in največji parnik »Titanic« od angleške firme White Star Line,« ki je plul prvikrat čez morje proti Novemu Yoru, zavozil je v rekordni vožnji 14. aprila zvečer okoli 10. ure v velikansko ledeno goro, ter zadobil tako težke poškodbe, da se je 4 ure pozneje potopil, in v največjo žalost in nesrečo z njim 1601 oseb. Vem, da je že gotovo znano cenjenim bralcem tega lista o teji strašnej nesreči, ki je menda kot prva največja vknjizena v zgodovini mornarstva. Kakor že gori omenjeno je utonilo in našlo prerano smrt 1601 oseb, a rešilo se jih je komaj 741 oseb in od teh jih je kmalu umrlo 6 oseb. Parnik je trčil z tako silo v ledeno pečino, da so že v tem sunku strojji odpovedali svojo moč in kmalu ugasnila je tudi električna razsvetjava, preden del je bil prebit, nakar je voda vdrla v notranje prostore; vsi poskusi preprečiti potop parnika bili so brezuspešni in rešitve ni bilo več. Potnike je obla strašna obupnost, vse je hitelo na krov, veliko ki

je uprlo in je proglašilo proti Francozom „sveto vojsko.“ Tudi maročanski sultan igra prav dvojezično vlogo. Leta in leta bodejo morali Francozi še denarje in krvave žrtve prinašati, predno da bodejo v resnici svoj vpliv v Marokku utrdili.

Mirno lahko spite!

Če ste namočili perilo črez noč s pralnim izvlečkom „Ženska hvala“, izloči se vsa nesnaga sama od sebe, brzo in temeljito. Hitro in lahko se opere perilo potem z milom „Schichti“ znamka „Jelen“, da postane blešeče belo, kajti pralni izvleček „Ženska hvala“ in milo „Schichti“ belita perilo kakor sonce.

Dopisi.

Gams. (Občinske volitve). 9. majnika smo imeli občinske volitve; le zadnje dni smo se pogovarjali od teh. „Straža“, po domače „Laža“ je po svoji stari navadi zopet grozno lagala. Naštela je namreč nekaj gospodov, da so ti agitirali, pa, kakov je resnica, tega ti niso storili. Vprašam tudi, v kateri kleti mariborskih posestnikov te je pilo? Niti v eni kleti! Tudi niso dobili vino, žganje itd. volilci; naj le enega kot pričo prineseo!! Grda laž je tudi, kaj „Laža“ pravi, da že en dan poprej so fijakerji pripeljali se za agitacijo. Nikjer in nobeden ni rekjal, da kmeti urbanskega kraja ne smejo biti v občinskem odboru, to je gola laž. Celo potegnili smo se, da bi najmanj trije od urbanškega brega tudi bilo zastopanih v občini. Velepoštovani gospod Marinšek, kateri je dolga leta častno zastopal karčevinsko občino, ni nikjer obljubil, da bode klerikalno volil. Zelo grda laž je tudi, da trdijo klerikalci, da pri naši kopijijo dolgove kakor v mestu; prašajte vaša pristaša gospoda Čepļja in Ledenika; če resnico govorita, morata potrditi, da smo do sedaj v naši občini

marsikateremu, ki se ne da nikdar več nadomestiti. Kako velika je materialna škoda, dragocenosti, denar, čez 3 tisoč 3 sto vreč, od teh 24 vreč registriranih v vsakoj po 800 pism, vrednost parnika, še se dosedaj ne more ceniti. Pa kaj je ta škoda proti izgubi življenja toliko ljudi; vse drugo se da nadomestiti, ali življenje nikdar več. Upeljalo so se stroge preiskave, da bi dognale vzrok katastrofe, in kakov je razvidno, bila je vzrok malomarnost častnikov in prevelika zanesljivost na moč parnika, ob enem pa vključ brezičnih opominov od drugih parnikov na ledene pečine, prenagla vožnja. To je površni popis te nepozabilne nesreče, rad bi še. Vam dragi bralci manjše podatke in dogodke popisal, ali mislim, da vam je že tudi znano, in morebiti bi gospod urednik imeli premalo prostora. K sklepnu Vas dragi rojaki in bralci cenenega lista „Štajerc“ srčno pozdravljam, z najsršnejšo željo, da bi se ne bi več nobenemu parniku kakor tistem ne, ki me bo popeljal spet med Vas v drago domovino, pripetila več enaka nesreča, ki je naša sožalje po celjem svetu.

Vam udani naročnik

Ludwig Rautar, 238, Florida Str., Milwaukee Wis. Sever.

Amerika.

Johan Ketiš.

Franc Ossoinik.

prav skrbno, varčno gospodarili in vsako leto je bil še precej lepi ostanek. Pa brez dvoma je, da povsod, kjer klerikalci gospodarijo, tam je leto za leto več odstotkov in kopijijo se dolgo, da je grdo. Vsak sme prostovoljno voliti, zakaj ne učiteljstvo? Vsak naizobraženi človek dobro ve, da najhujši sovražnik šole in posebe učiteljstva je klerikalizem, to je kaj starega. In mislite, da bodejo učitelji in učiteljice klerikalce volili? Je že veliko, če se utegnejo volitve. Oni imajo prvo nalog, povsod v blagor šole, omike in za svoj stan voliti za napredno stran. Leta taisti, katerim se možgani sušijo, kateri je judež učiteljstva in sramota celega stana učiteljstva, le taki zamore svoj glas klerikalcu dati. Da je takih, žalibog! In kaj je to za en značaj, če učitelj en čas z napredno stranko gre, potem pa z tresocičimi hlačami nečastno glas klerikalcu da. Tudi tudi je grda laž, kar „Laža“ trdi, da v našem občinskem odboru po večini tisti ljudje gospodarijo, ki sodelujejo pri občinskem gospodarstvu v Mariboru. Gola resnica je, da niti eden ni. S tem je dokazano, kako je to grda laž, mora tudi večinoma vse laž biti, in tako je tudi. Klerikalci so na 9. majniki pokazali pravo omiko. Pijani so bili, da je bilo grdo in vrešali, kleli so nemarno. Za nekatere bi bilo boljše, če bi se bolj pečali za gorice, da bi tudi dobre kapljice imeli v kleti, pa ne druge poštenjake opnašati na grd način, tako, da je mogoče, da „boben“ v kratkem bode zapel takim svojo posem. Hujskarije pošteni kmetje pustite raje tistim gospodom, kateri za vas čudno juho v redakciji „Gospodarja“ in „Laže“ na vašo škodo kuhači in vi neumneži to v vašo škodo morate jesti. Kmetje, kateri so z napredno stranko volili, lepa hvala in čast vsem, ste pokazali, da ste svobodomiseln, da imate značaja. Grdo in nemarno so klerikalci agitirali, ne samo po dnevnu, tudi po noči. Naj metlj vzamejo in pometajo svoj prag. Ni to zloraba cerkve, če naš kaplanček listke za glasovanje v — cerkvi piše?! Ni to grdo!? Mi držimo na cerkev, duhovniki pa ne; zakaj li vera pesa?

Hoče. Dragi „Štajerc!“ Prosimo za malo prostora, da popisemo našega največjega klerikalca, načelnika klerikalne posojilnice, občinskega blagajnika na papirju, kjer v resnici je blagajnik Tone Vernik sam, največjega in najbogatejšega posestnika itd. Dragotina Novak. Treba bode javno povedati, kako je postal Novak bogat, kako zna z premoženjem vbojih starih ženic in svojih sester ravnati itd. Že s svojo ranjko materjo je znal tako ravnati, da je posesto, na katerem si je najprve postavil na materine troške lepo hišo za 7000 gold., prevzel za 7000 gold., čeprav je to joko rodovitno in največje posesto v Hočah ter je bilo najmanje 25000 gold. vredno. Tako so bile njegove tri

estre že ob 2 tretini dedščine . . . Začas je njegova mati živila, znal si jo je še pride da mu je svoj del premoženja vse kvintakor da bi ji bil že izplačal. Izplačal pa je to je bilo vse le „pro forma“, tako da se po smrti matere ni bilo treba ničesar izplačati ima ena njegovih sester, ki je tudi njegova sosedinja, pred Novakom pretrpeti. Začasa, ko je še njen mož živel delal vedno zgago in prepri med njima, ju razločil in potem menda vsaj en del premoženja pod svojo streho spravil. Po moževi sestri prisilil, da je svoje posestvo razpoložil, taka sta potem njegov zet Franc Roiko in govega brata zet Jernejček Frangeš nekaj ljišča prav poceni nakupila. Denar, ki vbooga vdova skupila, pa pride itak zopet vakov malo, kajti on ima zdaj sestri pri sebi, dokler je še kaj cvenka. Njegove otroci pa, ki so vsi mali zadolženi posestvo ob nepreskrbljenih otrok, pa bodejo skozi prsta gledali. Denar njih poštenega vzame Novak, da bodejo njegovi sinovi lati Dunaju in v Mariboru slovensko politiko nigli. Zato drži Novak vbogo ženo (sestr) bi si rada kje drugod stanovanje vzela, jekor vrag grešno dušo. Tako stoji stvar diteljem klerikalcev v Hočah, Dragotinom Morda povemo še kaj zanimivega o tej začas.

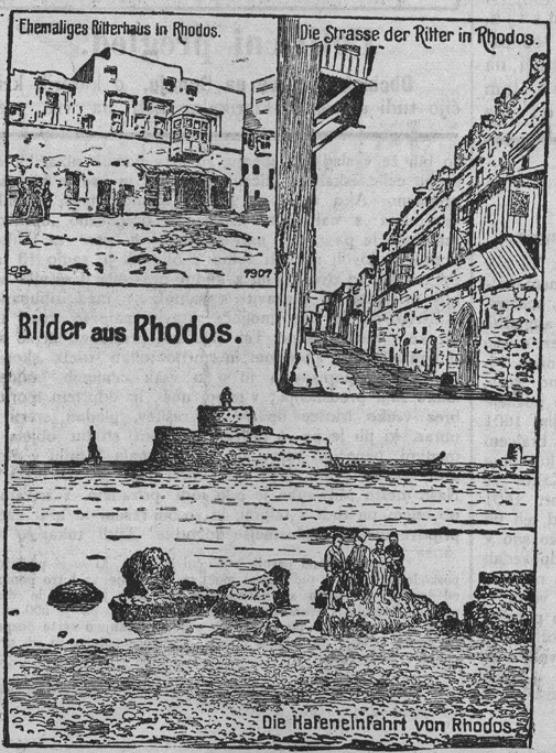
Sv. Barbara v Halozah. Surovost župnika Vogrina že presega vse meje duhovlike. Dne 3. maja 1912 je kakor tiger na plen svoje žrtve ter je v odsotnosti šerja, bivšega organista, napal njegovo sesterje odvzel ključ od stanovanja in jo pranil po rokah, da je omenjena krvavela, šamo Vas, g. župnik Vogrin, ali Vi mislite omenjena oseba kriva, madežev na spodnej obleki, in zahtevamo da nam pojstvar popolnoma, kedaj še bi bila katera imela nož ali ojstrino katerega predmeta kah, kadar je snažila spodno obleko? V izjavili, da ste štirji možaki v farovžu, pa bi potem bila ravnokar Vaša spodnja porudečila? Mi imamo celo stvar, kar se Vas, popolnoma na jasnom in ako hočete zadevo spraviti na beli dan, tedaj smo Vas razpolago; prič dovolj!

Vogrin zdaj sem in tja špancira, se liha nanjga ne ozira, ko opazi on svoj plen, takoj je tudi on pri njem, z rokami grdo jo opraska s tem imel bom dosta haska mogoče da bo njena kri, slična tam na gatah mi . . .

Vuj vuj Ves Ruše. Blagor ubogim v duhu, ker nebeško kraljestvo! Preteklo nedeljo, 5.

Od vojske.

Kakor znano, zanesli so Italijani tudi na otroke v Egejskem morju, ki so doslej last Turkov. Najprve so zasedli davnji otok Rhodos. Seveda so tudi to glavno mesto zasedli. Turška posadka podala v notranje skalnatoge otoka od tam Italijanom še mnogo dela načrta. Tudi tukaj so se boji sedež pričeli. O mesto Rhodos je bilo doslej sedež turške paše in grškega nadškofa, ter šteje prebivalcev. V mestu stanujejo izključno Judi. Kristjani stanujejo v predmestju, zemski konzuli pa v Nacchovi. Zanimajo stare zgradbe in trdnjave tega zgodovinsko pomemljivega mesta. Te trdnjave so zgrajene še od vitežkega reda Johannega, so bili v letih 1310 do 1480 gospodarski otoka. Še danes se vidi grbe in znamenja teh vitezov. Naša slika kaže zgoraj stran) eno teh starih vitežkih hiš, na strani pa cesto vitezov. Spodaj vidimo ničše s trdnjavjo.

Ali si se že na

„Štajerc“

naročil? Ako ne, storiti to tak